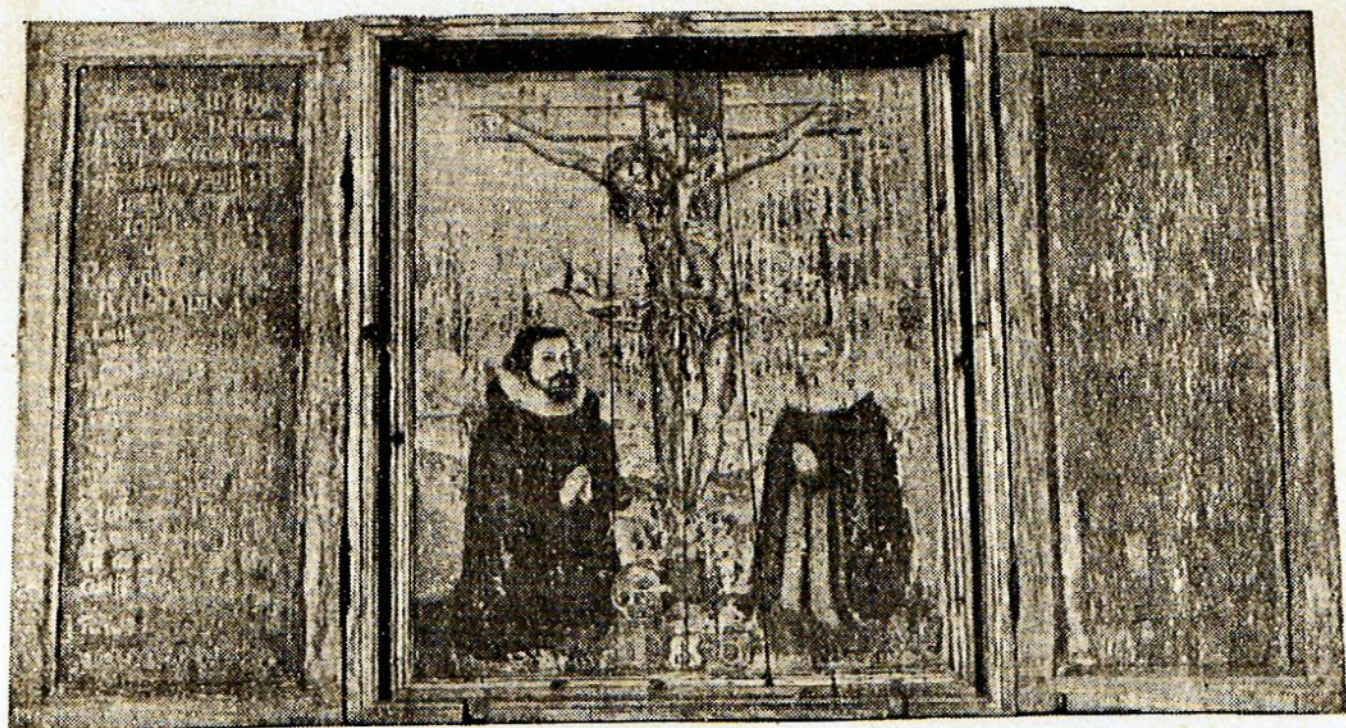

Meget sjældent Epitafium i Rabsted Kirke

AF MORTEN KAMPHØVENER

Rabsted Kirke ejer et af de ejendommeligste Epitafier, der findes i Landet, en Altertavle fra et Sidealter i den katolske Tid, som Præsten *Johannes Thomæus* har anvendt til sin og sin Hustrus Ihukommelse. Paa den Maade er han kommet temmelig nemt ved at bringe sig i Erindring, hvilket kunde tyde paa, at han har været i Besiddelse af en vis praktisk Sans. Inden han har ladet en god Maler (maaske fra Flensborg eller Tønder) gaa til Værket: Fremstillingen af Kristus paa Korset og Præsten og hans Hustru knælende ved Korsets Fod paa Midterskabet med følgende Inskription over deres Hovede: *Jesu Christe Crucifixe Misserere Nostri* (Korsfæstede Jesus Christus forbarm dig over os) og Sidefløjenes Bemaling paa For- og Bagside med Skriftsprog, har han ladet alle Udskæringer og Farver fra den katolske Tid fjerne. Konservator P. K. Andersen, der har taget Epitafiet i Øjensyn, har konstateret, at Midterfløjen tidligere har baaret figurlige Fremstillinger i to Rækker.

Epitafiet er blevet ophængt ca. 1621, da *Johannes Thomæus* havde været et Par Aar i Embedet, og da han først døde 1662 har han gennem 40 Aar haft det for Øje. Bedst bevaret er Inskriptionen paa venstre Sidefløjs For- og Bagside, medens Skriften paa højre Sidefløj næsten er helt forsvundet. Paa venstre Fløjs indvendige Side har *Thomæus* under Overskriften *Pastores Ecclesiæ Rabstadinæ* ladet Navnene paa hans Forgængere siden Reformationen male. *Laurentius Wech* (eller *Wrede*), *Magister Georgius Andreæ*, *Laurentius Owens*, der i 1591 blev dræbt af sin Kapellan, og hans Forgænger og Svigerfader

Martin Johan Gram. Paa samme Fløjs udvendige Side er malet tre Skriftsteder:

»Kommer Eders Vejledere ihu, som have forkyndt Eder Guds Ord, og idet I betragte deres Vandrings Udgang, saa efterligner deres Tro!« (Hebr. 13,7).

»Thi Gud er ikke uretfærdig, saa at han skulde glemme Eders Gerning og den Kærlighed, som I have udvist imod hans Navn, idet I have tjent og tjene de Hellige.« (Hebr. 6,10).

»Thi at vide, at han ogsaa siden, da han ønskede at arve Velsignelsen, blev forkastet (thi han (Esau) fandt ikke Rum for Omvendelse), omendskønt han begærede den med Taarer.« (Hebr. 13,17).

Disse Vers til Præstens egen Amindelse og Menighedens Paamindeelse er skrevet paa det danske Sprog, et interessant Vidnesbyrd om, at det er dette Sprog, der for over 300 Aar siden har lydt i Rabsted Kirke. Ogsaa af den Grund, maa man give Konservator Andersen Ret i, at Epitafiet, der er en stor, ja vist enestaaende Sjældenhed, bør restaureres og bevares for Efterslægten. Forhaabentlig vil Menighedsraadet foranledige en saadan Istandsættelse og paany lade det op hænge til Pryd for Kirken.

Epitafiet er for øvrigt kommet for Dagens Lys paa en ret ejendommelig Maade. Det skete paa indirekte Foranledning af undertegnede, der under nogle Slægtstudier havde fundet, at Johannes Thomæus var en af mine Forfædre. Paa min Foranledning foretog Pastor Riisberg Hansen en Undersøgelse for at finde Epitafiet, men kom til det nedslaaende Resultat, at det formentlig under Krigen var blevet et Offer til Kirkens Centralfy, men i Efteraaret 1946 blev det tilfældigt fundet i det lille Sakristi, der findes ved Korets Sydside, hvortil Nøglen var forsvundet. Her stod det, skjult under et Forhæng og af nogle Klapstole. Nationalmuseet blev underrettet, og anmodede saa Konservator Andersen om at underskaste det et Eftersyn.

Men hvem var da denne Pastor Johannes Thomæus, om hvem Mindet paa en saa ejendommelig Maade havde gjort sig gældende? Meget vides ikke om ham, men dog en Del, der kan sige os lidt om, hvem han var, og om hans Efterkommere. Han var født i Flensborg som Søn af Diakon ved Johanneskirken Andreas Thomæus, hvis Fader var Sognepræsten i Oversø Thomas Andreæ, der den 11. August 1598 i et Anfald af Sindsforvirring, som det hedder »styrtede sig i Vandet og saaledes satte Livet til«. Det er blevet nævnt som en Mulighed, at han atter var Broder til den flensborgske Maler Nicolaus Andreæ, der har gjort et Stik af Christian den Fjerde.

Johannes Thomæus besøgte den lærde Skole i Flensborg og modtog 1614 et Stipendium, for hvilket han i fire Aar studerede ved Universitetet i Rostock, hvor han bl. a. hos Martin Sommerus lærte Hukommelsens Kunst (*artemmemoriæ*). Ganske pudsigt var der ved hans Eksamensbevis vedhæftet et Skrift af denne hans Lærer med følgende oplysende Titel: »Kort Beskrivelse af Nyttens, Værdien og Beundringsværdigheden af Hukommelseskunsten, fremført til en saadan

Johannes Thomæus
(Detail af Epitafiet)

Marina Thomæus
(Detail af Epitafiet)

Grad af Fuldkommenheden, at intet andet savnes end Brugen deraf«. Man kan maaske derfor have Lov til at gaa ud fra, at Thomæus, der den 4. Juni 1619 af den berømmelige Generalsuperintendent Jacob Fabricius blev indsat i Embedet som Sognepræst i Rabsted, har nemmet Kunsten og brugt den.

Syv Dage senere ægtede han sin Forgængers Enke Marina Christensdatter, med hvem han levede i et mangeaarigt lykkeligt Ægteskab. Efter hendes Død ægtede han den 9. Februar 1657 i Flensborg Bartke Börns^{*)}). Han døde den 29. April 1662 og blev begravet i Rabsted Kirke. Kan man tro, at det ikke blot er for Rimets Skyld, har han ifølge det Sørgedigt over ham, som Bylderup-Præsten Andreas Ambders har trykt i den sjældne »Der Tunderschen Unsterblichen Sterblichkeit«, været udsat for adskillige Farer. Det hedder her, at han nu har vendt sig bort fra denne Verden til sin Gud »nachdem er viele Jahr mit allerhand Gefahr nach Gottes gnädigen und allein guten Rath, der aller Menschen Thun in seinen Händen hat, williglich und unverdrossen wol und seliglich beschlossen.«

En væsentlig Ting synes dette Sørgedigt dog at oplyse om den gamle Præst. Det hedder nemlig, at han ligesom David, der betvang sin urolige Aand med Harpespil, til den Allershøjstes Pris og Ære, medens han levede spillede paa Kirkens Orgel ved Gudstjenesterne.

^{*)} Maaske en Datter af den flensborgske Borger Peter Bornsen. I Reinhausens »Annales Flensburgenses« er hans Bryllup med Bartke Berens d. 6. September 1590 noteret.

Da de to sidste Vers af Sørgedigtets tre Vers beretter om Præstens særlige Indsats for at festliggøre Gudstjenesten i Rabsted Kirke, kan man sikkert gaa ud fra, at det har været ret ualmindeligt, at Præsten selv spillede Kirkens Orgel, og desuden har det paa det Tidspunkt efter alt at dømme hørt til Sjældenheder, at der fandtes et Orgel i en Landsbykirke. Det har formentlig drejet sig om et lille Orgel, et saakaldt Positiv, der har været opstillet i Koret. Beretningen siger os dog saa meget, at Johannes Thomæus har været et musikalsk Gemyt og en nidkær Præstemand, hvilket sidste de før citerede Bibelsprog paa Epitafiet turde godtgøre.

Det her omtalte er sikkert alt, hvad der i Dag kan siges om Johannes Thomæus' Personlighed. Om hans Efterkommere viser det sig at være lige saa vanskeligt at skaffe udtømmende Oplysninger. Rabsted Kirkes Fødselsregister begynder nemlig først 1682. Det vides imidlertid, at en Søn, Marten Johannsen i September 1646 blev gift med den ansete Raadmand i Aabenraa Peter Andersens Datter Marina, med hvem han havde tre Sønner, Johann Martensen, den senere Arveforpagter paa Hellevad Mølle, Peter Martensen, fra hvem den aabenraaske Lorenzen-Slægt (Senator L.) nedstammer, og Hans Martensen, der senere blev Slotsdegn og Skoleholder i Graasten, og som forøvrigt var den danske Digter Johannes Ewalds Oldefader paa mødrene Side. Johannes Thomæus var altsaa Digterens Tip-Tipoldefader.

Nøget kunde tyde paa, at Sønnen Marten Johannsen har været Købmand i Aabenraa. Maaske har han været bosat i Svigerfaderens store Købmandsgaard, der efter alt at dømme laa, hvor Købmand Chr. Christiansens Ejendom, Ramsherred 42, nu ligger, men herom kan der naturligvis ikke siges noget afgørende. Ved Marten Johannsens tidlige Død den 25. November 1653, ni Aar før Faderen døde, blev han i Aabenraa Kirkebog karakteriseret som et fromt, gudfrygtigt og ydmygt Menneske.

Jydske Tidende 10. 10. 1947.